

เทคนิคสู่การเลือกตั้งด้วยวิจรรณญาณเพื่อก้าวข้ามความขัดแย้ง

โดย จารุวรรณ แก้วมะโน*

ก้าวเข้าสู่ปี 2566 บรรยากาศของการเลือกตั้งก็เริ่มอบอวลขึ้นอีกครั้ง ดังจะเห็นได้จากบรรยากาศการหาเสียงของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่เริ่มคึกคักขึ้น จึงเป็นช่วงเวลาดีที่บรรดาผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะได้ทบทวนปัญหาและความต้องการของตนเพื่อปักหลักทางความคิดอีกครั้งก่อนถึงวันพิจารณาเลือกผู้แทนที่กำลังใกล้เข้ามา

ที่กล่าวเช่นนี้เป็นเพราะเมื่อถึงฤดูกาลเลือกตั้งครั้งใด เรามักไม่ค่อยเห็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกมาแสดงความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำและทิศทางการพัฒนาประเทศที่พึงปรารถนาตามความคิดของพวกตนเพื่อปักหลักทางความคิดควบคู่กันไปกับข้อเสนอเชิงนโยบายของนักการเมืองและพรรคการเมืองมากนัก ส่งผลให้เมื่อถึงฤดูกาลเลือกตั้งครั้งใดสัญลักษณ์ที่ติดตราตรึงใจและสะท้อนให้เห็นว่าช่วงฤดูเลือกตั้งมาถึงแล้วก็คือภาพการหาเสียงของนักการเมืองซึ่งคล่องพวงมาลัยดอกดาวเรืองสีเหลืองประนมมือไหว้ผู้คนตามสถานที่ต่างๆ และภาพการจัดเวทีปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครและพรรคการเมือง โดยมีประชาชนบางส่วนเข้าร่วมเวทีปราศรัยพร้อมกับปรบมือและส่งเสียงเชียร์นักการเมืองและพรรคการเมืองเหล่านั้น น้อยนักที่จะมีโอกาสได้เห็นประชาชนเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายต่อแนวนโยบายที่นักการเมืองและพรรคการเมืองเสนอบนเวทีปราศรัยอย่างจริงจัง ภายใต้กระบวนการหาเสียงที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนคุ้นชินเช่นนี้เอง ทำให้ฤดูกาลเลือกตั้งยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นห้วงเวลาของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างแท้จริง เพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งแทบไม่มีบทบาทอะไรมากไปกว่าไปรับฟังการปราศรัยและไปใช้สิทธิในวันเลือกตั้ง

วงจรการเลือกตั้งที่ผ่านมา มักเริ่มจากประกาศวันเลือกตั้ง จากนั้นบทบาทส่วนใหญ่ที่เราัมักพบเห็นได้เป็นประจำก็คือการแข่งขันกันช่วงชิงคะแนนเสียงของผู้สมัครเพื่อชัยชนะในการเลือกตั้ง ส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็มีบทบาทไปรับฟังการปราศรัยช่วงชิงคะแนนเสียงของผู้สมัครและไปใช้สิทธิในวันเลือกตั้งเท่านั้น ในแง่นี้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงมองได้ว่าเป็นเพียงตัวประกอบในกระบวนการหาเสียงในฐานะผู้รับฟังนโยบายและไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น ตัวแสดงหลักผู้ปกครองวาระการพัฒนาการเมืองจึงไม่ใช่ประชาชนแต่กลับเป็นนักการเมืองและพรรคการเมือง แม้ว่ากระบวนการเหล่านี้จะมองได้ว่าเป็นกระบวนการประชาธิปไตยอยู่ดี เนื่องจากนักการเมืองและพรรคการเมืองสามารถดำเนินการได้โดยเสรีขณะที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็มีสิทธิที่จะเลือกผู้สมัคร พรรคการเมืองและนโยบายต่างๆที่พรรคการเมืองนำเสนอได้โดยเสรีเช่นกัน

* นักวิชาการผู้ชำนาญการ สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า

กระนั้น คำถามสำคัญคือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ใช้เสรีภาพในกระบวนการเลือกตั้งมากน้อยและแท้จริงเพียงใด การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ผ่านมาเป็นไปโดยเสรีเต็มเปี่ยมภายใต้ตัวเลือกมากมายหรือเป็นไปตามหน้าที่ภายใต้ตัวเลือกที่จำกัด บทความนี้อาจเชิญชวนท่านผู้อ่านในฐานะผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ทบทวนบทบาทของตนเองร่วมกันว่า ที่ผ่านมามีท่านตัดสินใจเลือกผู้แทนโดยใช้วิจารณญาณของตนเองและรู้สึกถึงเสรีภาพที่เต็มเปี่ยมในการเลือก ไม่ใช่การเลือกตามคนอื่น ๆ หรือแค่ไปทำหน้าที่เลือกตั้งให้จบๆไป โดยการตอบคำถามดังต่อไปนี้ **ประการแรก** ท่านได้ศึกษาภูมิหลังของผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ **ประการที่สอง** ท่านได้ศึกษานโยบายต่างๆของผู้สมัครอย่างรอบด้านหรือไม่ **ประการที่สาม** ท่านได้ศึกษาปัญหาความต้องการของตนเองและชุมชนอย่างรอบด้านครอบคลุมทั้งประโยชน์และผลกระทบด้านลบที่อาจได้รับจากข้อเสนอเชิงนโยบายของผู้สมัครหรือไม่มากน้อยเพียงใด และ **ประการที่สี่** ท่านมีข้อเสนอเชิงนโยบายในใจของตนเองอยู่บ้างหรือไม่ หากท่านตอบว่า “ใช่” ทั้ง 4 ข้อแสดงว่าในฐานะประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ท่านได้ทำหน้าที่พลเมืองผู้ที่เป็นพลกำลังให้แก่บ้านเมืองผ่านการเลือกตั้งได้เป็นอย่างดีแล้ว แต่หากท่านตอบว่า “ไม่ใช่” เลยสักข้อ แสดงว่าท่านอาจจะต้องพิจารณาตนเองว่าอาจยังทำหน้าที่พลเมืองในการไปเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณได้ไม่ดีพอ หรือไม่เช่นนั้นท่านเองอาจกำลังกลายเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้ง หรือเป็นเครื่องมือของนักการเมืองอยู่ก็ได้

แน่นอนว่าการศึกษาข้อมูลข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับผู้สมัครพรรคการเมืองตลอดจนบรรดานโยบายที่ผู้สมัครเสนอนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายและต้องใช้เวลา เมื่อประกอบกับกิจกรรมที่มักเกิดขึ้นในฤดูกาลเลือกตั้งที่มักเป็นการปิดกั้นแนวทางการพัฒนาโดยนักการเมืองและพรรคการเมืองเป็นหลัก เพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางความคิดและคะแนนเสียงจากผู้คนในสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนมากก็คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่มักได้รับข้อมูลเพียงด้านเดียว ข้อมูลที่ได้รับน้อยเกินไปและไม่รอบด้าน ไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจเลือกอย่างมีคุณภาพ เพราะภายใต้สภาวะที่ผู้คนถูกล้อมด้วยชุดข้อมูลด้านเดียวอยู่บ่อยครั้งนั้นสิ่งที่มักเกิดตามมาก็คือความเชื่อแบบฝังใจ นำมาสู่การปิดใจของผู้คนในสังคมและเสี่ยงต่อการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางความคิดความเชื่ออันนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยกันเองในสังคม ทั้งนี้เพราะ ภายใต้สภาพแวดล้อมในการรับข้อมูลต่างๆเพียงชุดเดียวนั้นเสี่ยงอย่างยิ่งที่ผู้รับข้อมูลจะถูกทำให้ตกอยู่ในสภาวะตัดสินใจด้วยอารมณ์ทางการเมือง มากกว่าจะใช้เหตุผลทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน

แม้การนำอารมณ์ทางการเมืองมาใช้เป็นหนึ่งในเหตุผลทางการเมืองในการพิจารณาเลือกจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง ซึ่งรวมไปถึงการใช้อารมณ์ในการพิจารณาเลือกผู้แทนก็เป็นสิ่งที่พบเห็นกันอยู่ในสังคม ดังว่าทฤษฎีที่มักได้รับการกล่าวถึงว่า ขอให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง “เลือกคนที่รักเลือกพรรคที่ชอบ” ทว่าการใช้อารมณ์ทางการเมืองในการตัดสินใจเลือกผู้แทนอยู่บ่อยครั้งนั้น กลับมีข้อเสียประการสำคัญก็คือ การนำมาซึ่งการปิดใจที่จะรับข้อมูลใหม่หรือแสวงหาข้อเท็จจริงใหม่ๆ ซึ่งเท่ากับเป็นการปิดหูปิดตาและปิดโอกาสในการพิจารณาตัวเลือกที่

แตกต่างของผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงไป ทำให้การพิจารณาด้วยอารมณ์ไม่อาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้ ทั้งยังอาจทำให้เกิดการแตกแยกมากขึ้นไปอีก หากผู้คนยึดถืออารมณ์ความรู้สึกในการตัดสินใจมากเกินไป จึงเป็นการดีกว่าหากเหตุผลที่ใช้เป็นเหตุผลที่ตั้งอยู่บนข้อมูลข้อเท็จจริง เพราะมีโอกาสที่ความเห็นต่างจะสามารถหาข้อสรุปที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้ เนื่องจากตั้งอยู่บนข้อมูลข้อเท็จจริงไม่ใช่อารมณ์ความรู้สึกเป็นหลัก

การเลือกตั้งก็เช่นกัน หากการเลือกตั้งอ้างอิงอยู่กับอารมณ์ความรู้สึกของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากเกินไป สุดท้ายอาจทำให้การเลือกตั้งกลายเป็นเพียงเครื่องมือทางการเมืองของนักการเมืองและพรรคการเมืองในการรวบรวมคะแนนเสียงผ่านกระบวนการทำให้อารมณ์ทางการเมืองกลายเป็นเหตุผลทางการเมืองกระทั่งไม่อาจเปิดใจรับฟังมุมมองที่ต่างออกไป และนำไปสู่การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายที่ยากจะหาข้อสรุปร่วมกันกับกลุ่มผู้เห็นต่าง จนนำไปสู่ความแตกแยกทางความคิดที่ยากจะเยียวยา ทั้งๆที่การเลือกตั้งโดยตัวมันเองมีเป้าหมายสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนได้ใช้อำนาจอธิปไตยในการเลือกผู้แทนของตนโดยเสรีตามระบอบประชาธิปไตยและสร้างการเปลี่ยนผ่านทางทางการเมืองไปสู่สิ่งที่ดีกว่าโดยสันติวิธี

ดังนั้น เพื่อสนับสนุนให้การเลือกตั้งได้บรรลุสู่เป้าหมายสูงสุดในการเปลี่ยนผ่านทางทางการเมืองโดยสันติเพื่อไปสู่การเมืองที่ดีและคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นกลุ่มคนจำนวนมาก พึงตระหนักถึงหลุมพรางของอารมณ์ทางการเมืองที่อาจกำลังก่อตัวขึ้นในใจตนให้ได้ ต้องสามารถจับให้ได้ไล่ให้ทันกับอารมณ์ทางการเมืองของตน เพื่อยุติการใช้อารมณ์ทางการเมืองเป็นเครื่องตัดสินใจต่างๆในฐานะเหตุผลกระทั่งปิดโอกาสในการสร้างความเปลี่ยนแปลงของตนเอง และหันไปสู่เหตุผลที่ตั้งอยู่บนข้อมูลข้อเท็จจริงให้มากขึ้น หากทำได้เช่นนั้นท่านก็จะมีโอกาสตั้งหลักทางการเมืองเพื่อก้าวข้ามความขัดแย้งไปสู่ผลประโยชน์ที่แท้จริงของประชาชนได้มากขึ้น

บทความนี้จะมาแชร์เทคนิค การเลือกตั้งด้วยวิจาร์ณญาณเพื่อก้าวข้ามความขัดแย้ง 5 ประการ ประกอบด้วย

1) เปิดใจ นับเป็นเทคนิคอย่างแรกของการเลือกตั้งด้วยวิจาร์ณญาณเพื่อก้าวข้ามความขัดแย้ง ทั้งนี้เพราะการเปิดใจเป็นจุดตั้งต้นของการได้รับชุดข้อมูลใหม่ๆที่จะนำให้ท่านได้เปิดหูเปิดตาและทัศนากับชุดข้อมูลที่แตกต่างออกไป อันอาจพัฒนาขึ้นเป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจของท่านในการเลือกผู้แทนอย่างมีวิจาร์ณญาณในครั้งต่อไป อันที่จริงการเปิดใจนั้นเปรียบเสมือนประตูที่จะทำให้ท่านได้เปิดหูเปิดตากับชุดข้อมูลใหม่ๆ แต่ในทางกลับกัน การเปิดหูเปิดตาเพื่อรับข้อมูลใหม่ๆเข้ามาบ้างก็อาจทำให้ท่านอาจมีโอกาสดูใจเลือกผู้แทนด้วยวิจาร์ณญาณบนฐานของข้อมูลและข้อเท็จจริงได้มากขึ้นเช่นกัน

